

13. Основы законодательства Союза ССР о труде // Ведомости Верховного Совета СССР. – 1970. – № 29. – ст. 265.
14. Кодекс законів про працю України // Відомості Верховної Ради України. – 1971. – додаток № 50. – Ст.375 (за станом на 01.01.2013).

Юрченко А.А. Регулирование ежегодных отпусков: опыт стран СНГ. – Статья.

Исследовано правовое регулирование ежегодных отпусков в странах постсоветского пространства. Проанализированы трудовое законодательство этих стран. Разработаны предложения по имплементации позитивного опыта стран СНГ в украинских трудового законодательства.

Ключевые слова: право на отдых, отпуск, ежегодный отпуск, правовое регулирование, принципы трудового права.

Yurchenko A.A. Regulation of annual leave: the experience of the CIS countries. - Article.

The annual leave legal regulation in the post-soviet countries is investigated. The labour legislation of these countries is analyzed. The propositions to implementate the positive experience of the CIS countries in the Ukrainian labor legislation are made.

Key words: the right to rest, vacation, annual leave, legal regulation, principles of labour law.

УДК 342.922

*В.А. Юсупов,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри правознавства
Криворізького економічного інституту
Київського національного економічного
університету імені Вадима Гетьмана*

**ЩОДО ПРОГРЕСИВНИХ ФОРМ ДІЯЛЬНОСТІ
ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ**

В статті сформульовано авторське поняття «форми діяльності правоохоронних органів», визначено основні форми діяльності правоохоронних органів, охарактеризовано їх сутність.

Ключові слова: форми діяльності, правоохоронні органи, правоохоронна, правотворча та правозастосовна діяльність.

Формування та розвиток правової держави вимагає забезпечення дисципліни та законності в діяльності органів державної влади, серед яких одне з провідних місць відведено саме правоохоронним органам, що обумовлює необхідність створення дієвої системи контролю за їх діяльністю.

При цьому успішне виконання завдань, покладених державою на правоохоронні органи, безпосередньо залежить від належного рівня організації системи управління. Цьому повною мірою сприяє використання комплексу організаційних та правових форм управління, що спрямовані на забезпечення та підтримання функціонування зазначеної системи [1, с. 240-247]. Тому у сучасних умовах дослідження прогресивних форм діяльності правоохоронних органів виступає необхідним завданням, яке вимагає постійної уваги і подальшого ґрунтовного вивчення науковцями.

Форми діяльності правоохоронних органів вже багато років є предметом дослідження фахівців із різних галузей права, серед яких варто відзначити О.М. Бандурку, В.В. Голінову, І.П. Голосніченка, І.М. Данышина, О.М. Джужу, А.Ф. Зелінського, О.М. Литвинова, П.П. Михайленка, В.М. Плішкіна, Л.Л. Попова, О.Д. Тихомирова та інших. Однак, приймаючи до уваги складність досліджуваної проблематики, все ж таки вона ще залишається дуже актуальною.

Метою статті є дослідження нових форм діяльності правоохоронних органів, а також вироблення механізму їх запровадження. Для досягнення поставленої мети в статті вирішуються такі завдання: по-перше, сформулювати авторське визначення поняття «форми діяльності правоохоронних органів»; по-друге, визначити основні форми діяльності правоохоронних органів, охарактеризувати їх сутність.

Слід наголосити на тому, що форми діяльності правоохоронних органів зумовлені напрямками та змістом цієї діяльності. В юридичній літературі існує значна кількість визначень форм діяльності правоохоронних органів. Зокрема, на думку М.І. Єропкина, під формами управлінської діяльності варто розуміти організаційно-правове вираження конкретних однорідних дій апарату державного управління, які здійснюються з метою практичного виконання поставлених перед ним завдань [2, с. 55]. В.В. Ченцов під формою діяльності митних органів розуміє об'єктивно відображену, відмінну за своїм набором структурних елементів і стадій діяльність митних органів щодо раціонального та ефективного виконання покладених на них завдань і функцій. Проте це поняття, на думку автора, слід розглядати як складне утворення, елементами якого є внутрішні та зовнішні компоненти [3, с. 39]. На переконання І.Л. Бачила, формами управлінської діяльності є зовнішні, постійно фіксовані прояви практичної активності державних органів по формуванню і реалізації правозахисних цілей і функцій [4, с. 25]. В свою чергу, Д.М. Овсянко зазначає, що форми діяльності того чи іншого державного органу – це зовнішнє вираження дій органу державної влади або його посадових осіб, які здійснюються в межах своєї компетенції [5, с. 108]. Тобто форми діяльності є зовнішнім виразом функціонування будь-якого органу, їх посадових осіб, через які розкривається їх завдання та компетенція.

В теорії управління більшість науковців виділяють правові та неправові форми діяльності. При цьому, як зазначає І.П. Катеринчук, саме у правових формах діяльності правоохоронних органів чітко проявляється держа-

вно-владний, управлінсько-виконавчий, підзаконний характер повноважень суб'єктів правоохоронної діяльності. Такі форми діяльності поєднують у собі різні її напрямки, залежно від функцій, які покладені на дані органи. Оскільки форма діяльності може бути внутрішньою (спосіб зв'язку елементів самої діяльності) і зовнішньою (спосіб зв'язку діяльності з навколишнім середовищем), можна зробити висновок про те, що правова форма може бути як внутрішньою, так і зовнішньою по відношенню до правоохоронної діяльності [6, с. 45]. В свою чергу, до неправових форм діяльності правоохоронних органів відносяться форми вираження організаційних і матеріально-технічних дій. Відмінність між вказаними формами полягає в їх відношенні до права, адже неправові форми діяльності не потребують жорсткої юридичної регламентації.

Теорія і практика правоохоронної діяльності розробили практичні форми й методи, способи і прийоми роботи, що зумовлено різноманітністю та складністю їхніх завдань і функцій. Грань між юридичною (правовою) і організаційною (неправовою) формами діяльності досить нечітка, оскільки багато в чому вони тісно взаємозалежні і доповнюють або дублюють одна одну. За своїм змістом і характером юридична форма охоплює нормотворчу, правозастосовчу і правоохоронну діяльність [7, с. 122]. Охарактеризуємо їх більш детально.

Під нормотворчою (правотворчою) діяльністю правоохоронних органів варто мати на увазі такий різновид їх правової діяльності, яка пов'язана з підготовкою, виданням та удосконаленням (змінюю чи скасуванням) нормативних актів. Правотворча діяльність правоохоронних органів полягає насамперед в опрацюванні, підготовці та прийнятті у встановленому порядку відомчих підзаконних нормативних актів. Ця діяльність спрямована як на первинне врегулювання суспільних відносин, так і на санкціонування, юридичне оформлення вже існуючих суспільних відносин. Усі правоохоронні органи наділені відповідними правотворчими повноваженнями, залежно від яких і визначаються межі дії та юридична сила нормативних актів, які вони приймають. Коло таких повноважень утворює правотворчу компетенцію, яка неоднакова. Її обсяг визначається з урахуванням місця, яке займає той чи інший правоохоронний орган у системі органів виконавчої влади [8, с. 271].

О.В. Негодченко досить детально розглядає правозастосовчу форму діяльності правоохоронних органів. Автор зазначає, що така форма діяльності за своїм змістом поділяється на регулятивну і правоохоронну. Необхідність у застосуванні закону у формі регулятивної діяльності виникає, якщо реалізація правових норм, які встановлюють суб'єктивні права та юридичні обов'язки громадян, неможлива без винесення компетентними органами відповідних владних рішень. Ця форма роботи переважно охоплює організаційні аспекти діяльності правоохоронних органів. Вона забезпечує вирішення різних управлінсько-розпорядчих питань, спрямованих на виконання завдань внутрішньо-організаційного та зовнішньо-організаційного плану. Регулятивна форма потрібна для створення необ-

хідних умов реалізації правоохоронним органом своєї компетенції, зокрема з метою забезпечення прав і свобод людини. Вона пов'язана з правомірною поведінкою суб'єктів (громадян, організацій, посадових осіб). Особливою рисою цієї форми діяльності є прийняття правозастосовчих регулятивних актів, які можуть бути спрямовані на: а) встановлення обсягу прав і свобод, що надаються людині; б) визначення підстав реалізації наданих їй прав і свобод; в) визначення порядку реалізації прав і свобод, наданих людині; г) визначення меж реалізації цих прав і свобод [9, с. 6-7].

Наступною формою діяльності є правоохоронна, під якою розуміється це форма здійснення функцій держави за допомогою владної оперативної роботи державних органів з охорони норм права від порушень, захисту наданих громадянам суб'єктивних прав і забезпечення виконання покладених на них юридичних обов'язків. У результаті правоохоронної діяльності видаються акти застосування норм права. Специфіка цих актів у тім, що вони служать з метою профілактики злочинів і інших правопорушень, відновлення порушеного права, реалізації юридичної відповідальності особи, що скоїла правопорушення, а отже, у всіх випадках, — охороні прав особистості, захисту інтересів громадян і суспільства в цілому [10, с. 351-352].

Ще однією формою діяльності правоохоронних органів є профілактична. За радянських часів до форм профілактичної роботи відносили заходи кримінального покарання; примусові заходи медичного характеру; примусові заходи виховного характеру; заходи громадського впливу; заходи дисциплінарного та адміністративного впливу; заходи припинення здійснюваного правопорушення; заходи запобігання правопорушенню на стадії виявлення умислу тощо [11, с. 114]. На жаль, і в сучасній кримінологічній літературі класифікації форм профілактичної діяльності надаються в загальному вигляді, без врахування тих юридичних та фізичних осіб, які мають втілювати конкретні заходи у життя, що сприяє декларативності та складності реалізації профілактичних заходів [12, с. 93].

О.М. Ключев вважає, що форми профілактичної діяльності мають комплексний характер. По-перше, це окремі заходи економічного, ідеологічного, організаційного чи іншого характеру. По-друге, це спеціальні відомчі плани з профілактики правопорушень (наприклад, правоохоронних органів), що передбачають систему заходів, диференційованих за різними видами правопорушень, специфічними криміногенними групами і т.д. По-третє, це спеціальні міжвідомчі плани з боротьби із злочинністю. Специфічним у даному аспекті є те, що вони передбачають взаємодію різних суб'єктів, що не пов'язані між собою за підлеглистю. По-четверте, це плани соціально-економічного розвитку адміністративно-територіальних діляниць. Так, наприклад, до форм індивідуальної профілактики правопорушень автор відносить профілактичні бесіди; надання інформації про антигромадську поведінку особи керівниками підприємств, організацій, установ, учбових закладів, громадських об'єднань; попередження про взяття особи на профілактичний облік; адміністративний нагляд; офіційне застереження. Автор також зазначає, що практичній діяльності міліції щодо

виконання завдань з профілактики правопорушень метод переконання реалізується в різних формах, які доцільно звести у такі групи: а) правове виховання; б) постійне інформування населення про стан правопорядку і боротьби із злочинністю; в) агітаційно-роз'яснювальна робота серед населення; г) критика антигромадських проявів; д) застосування заходів заохочення; е) робота з правопорушниками, особами з так званих груп ризику; є) поширення та популяризація передового досвіду боротьби з порушеннями громадського порядку тощо [13, с. 100-101].

Іншою важливою формою діяльності правоохоронного органу є звернення правоохоронних органів в особі їх керівників до населення України. Великий глумачний словник сучасної української мови звернення розглядає, як сповіщення, розпорядження або заклик, привітальна промова адресовані народові, якому-небудь колективові, організації, спеціалістам якої-небудь галузі [14, с. 445]. Слід зазначити, що й МВС України, як центральний орган виконавчої влади у взаємовідносинах з населенням сьогодні традиційно визнає тільки одну форму зворотного зв'язку з суспільством, а - фактично, суспільства з Міністерством внутрішніх справ - звернення громадян та організацій, які в більшості випадків сприймаються лише як нормативно надана можливість подання громадянами та організаціями щодо діяльності системи органів внутрішніх справ пропозицій.

Важливим при використанні такої форми роботи як звернення є налагодження партнерських відносин з населенням, зміцнення дисципліни і законності в рядах правоохоронних органів та налагодження якнайтісніших зв'язків та якнайширшої взаємодії міліції з населенням, безумовно свідчить про низьку результативність першого з них. При цьому повідомлення про пошуки нових форм і методів роботи, побудови організаційної структури системи управління є цілком позитивним моментом і раніше у зверненнях не звучали. Та заклики сформувати якісно нове ядро правоохоронців з особливою внутрішньою свідомістю знову підкріплюються розмовами про законність дій працівників міліції особисту дисциплінованість професіоналізм культуру спілкування та чуйне ставлення до людини дисципліну та організованість.

Таким чином, можна виокремити найбільш важливі та значущі ознаки форм діяльності правоохоронних органів: 1) забезпечують реалізацію завдань та функцій правоохоронних органів; 2) є способом вираження сутності їх управлінської діяльності; 3) виступають правовою конструкцією нормативного впорядкування діяльності правоохоронних органів; 4) забезпечують безпосередню реалізацію повноважень правоохоронних органів; 5) являють собою практичне відображення однорідної діяльності правоохоронних органів та їх посадових осіб; 6) прямо чи опосередковано закріплюються в нормативно-правових актах, що визначають статус конкретного правоохоронного органу; 7) є відносно самостійними та універсальними; 8) обираються з урахуванням конкретної управлінської ситуації, статусу об'єкта впливу, вимог ефективності та доцільності [3, с. 38]. На нашу думку, зазначені ознаки форм діяльності правоохоронних органів

слід доповнити наступними: регулюються процедурно-процесуальними нормами; є системою юридично значущих дій.

Отже, під формою діяльності правоохоронних органів слід розуміти об'єктивно виражені, зовнішні і однорідні за своїм характером та правовою природою групи правоохоронних дій, які спрямовані на раціональне та ефективне виконання покладених на правоохоронні органи завдань, функцій та повноважень.

Література:

1. Афанасьев К.К. Проблемы совершенствования административно-правовых форм и методов / К.К. Афанасьев // Вісник Луганськ. ін-ту внутр. справ МВС України. - 2000. – Спеціальний випуск. – С. 240-247.
2. Административное право: Учебник / Под ред. М.И. Еропкина. – М.: Юрид. лит., 1971. – 416 с.
3. Митне право України: Навч. посібник / під ред. В.В. Ченцова. – Київ: МОН України, 2007. – 283 с.
4. Бачило И.Л. Факторы влияющие на государственность / И.Л. Бачило // Государство и право. – 1993. – № 7. – С. 21–29.
5. Овсянко Д.М. Административное право : учеб. пособие / Д.М. Овсянко. – М.: ЮРИСТ, 1997. – 448 с.
6. Катеринчук І.П. Правові та організаційні засади співробітництва України та ЄС в правоохоронній сфері: Дис. канд. юрид. наук: Спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / І.П. Катеринчук. – Ірпінь, 2009. – 235 с.
7. Васильев А.С. Административное право Украины (общая часть): Учеб. пособие / А.С. Васильев. – Х.: Одиссей 2001. – 288 с.
8. Приймаченко Д.В. Адміністративна діяльність митних органів у сфері реалізації митної політики держави: Дис. докт. юрид. наук: Спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / Д.В. Приймаченко. – Дніпропетровськ, 2007. – 488 с.
9. Негодченко О.В. Форми діяльності підрозділів міліції громадської безпеки щодо забезпечення прав та свобод людини. / О.В. Негодченко // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. – 2010. – № 3. – С. 3-9.
10. Общая теория государства и права. Академический курс в 3-х томах. Изд.второе. Отв.ред. М.Н. Марченко. Том 1. – М.: Зеркало, 2001. – 528с.
11. Советская криминология: Учебник / А.А. Герцензон, В.К. Звирбуль, Н.Ф. Кузнецова. – М.: Госюриздат, 1966. –193 с.
12. Курс криминології: Загальна частина: Підручник: У 2-х кн. /Джуца О.М., Михайленко П.П., Кулик О.Г. та ін.; За заг. ред. О.М. Джуци. -К.: Юрінком Інтер, 2001. – 352 с.
13. Клюев О.М. Форми та методи профілактичної діяльності органів внутрішніх справ на місцевому рівні / О.М. Клюев // Форум права. – 2007. - № 1. – С. 99-103

14. Великий тлумачний словник сучасної української мови: уклад. і голов. ред.. В.Т. Бусел. – К. Ірпінь : ВТФ «Перун». – 2005. – 1728 с.

Юсупов В.А. Относительно прогрессивных форм деятельности правоохранительных органов. – Статья.

В статье сформулировано авторское понятие «формы деятельности правоохранительных органов», определены основные формы деятельности правоохранительных органов, охарактеризована их сущность.

Ключевые слова: формы деятельности, правоохранительные органы, правоохранительная, правотворческая и правоприменительная деятельность.

Usupov V.A. In relation to the progressive forms of activity of law enforcement authorities. – Article.

In this article the author formulated the concept of «forms of law enforcement», the basic form of law enforcement, described their essence.

Key words: forms of law enforcement agencies, law enforcement, law-making and enforcement activities.

УДК 349.22

*Д.В. Юсупова,
здобувач Київського національного
університету імені Тараса Шевченка*

**ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД РЕГУЛЮВАННЯ КОМЕРЦІЙНОЇ
ТАЄМНИЦІ ЯК ОБ'ЄКТУ ТРУДОВИХ ВІДНОСИН: АНАЛІЗ ТА
МОЖЛИВІСТЬ АДАПТАЦІЇ В УКРАЇНСЬКИХ РЕАЛІЯХ**

У статті досліджено зарубіжний досвід регулювання комерційної таємниці в трудових відносинах, визначено відповідальність за незаконні дії з інформацією, що має обмежений доступ, проаналізована можливість адаптації корисних новацій в українських реаліях.

Ключові слова: комерційна таємниця, зарубіжний досвід, трудові відносини.

Очевидно, що кожна країна обирає власний шлях нормативного закріплення того чи іншого питання, формування законодавчих дефініцій та положень. При виборі такого шляху важливим є аналіз здобутків інших держав, в правовій структурі яких інститут комерційної таємниці діє не один десяток років. Звідси використання порівняльно-правового методу дослідження, а саме вивчення досвіду інших держав в сфері регулювання комерційної таємниці сприятиме більш ґрунтовному осмисленню та розумінню специфіки даної наукової категорії.